

פרק יש בערכין

מתניתין:

יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד:

אחד שהעריך את הנאה שבישראל ששויו מאה מנה, ואת הכעור שבישראל שאינו שוה אלא ה' סלעים נותן — כשהנערך מבן עשרים ועד בן ששים — **המשים סלע**, ונמצינו מקילים בנאה, ומחמירים בכעור.

ואם אמר על הנאה או הכעור: "הרי דמיו עלי", **נותן את שוויו**. שאין זה "ערכין" אלא "דמים", שאין בהם שיעור קצוב, אלא כעבד הנמכר בשוק.

גמרא:

שנינו במשנה: **יש בערכין להקל ולהחמיר, כיצד אחד שהעריך את הנאה שבישראל וכו' ודייקינן מהאמור במשנה "בישראל": בישראל כשהעריכוהו, אין [הרי זה נותן ערכין]! בעובד כוכבים שהעריכוהו, לא⁽¹⁾ אמר המעריך כלום, שעובד כוכבים אינו נערך! ואם כן לימא מתניתין דלא כרבי מאיר, דתנן: עובד כוכבים, רבי מאיר אומר: נערך על ידי ישראל, אבל לא מעריך את אחרים.**

ודחינן: אפילו תימא שמשנתנו רבי מאיר, מובן מדוע נקט התנא "בישראל". ולא להוציא עובד כוכבים, כי הוא הדין דאפילו

יש בערכין במה שנתנה תורה שיעור קצוב לנערכים, שאין נותן המעריך אדם כפי שויו של נערך, להקל ולהחמיר [קולא וחומרא] וכפי שהמשנה מפרשת בהמשך.

ובשדה אחוזה [שדה שירשה אדם מאביו או משאר מורישיו — רמב"ם] יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לפודה אותה מן ההקדש, ואין נותן הפודה כפי שוייה, להקל ולהחמיר [קולא וחומרא], וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

ובשור המועד [שנגח ג' פעמים והועדו בעליו בבית דין] **שהמית את העבד**, יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לקנס שמשלם בעל השור לאדון העבד, ואינו משלם כפי שויו להקל ולהחמיר, וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

באונס [את הבתולה] **ובמפתה** [את הבתולה] **ובמוציא שם רע** [שאומר לאבי אשתו נערה: לא מצאתי לכתך בתולים! ומביא עדים שזינתה], יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לקנס שעליהם לתת לאביהן, להקל ולהחמיר, וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

1. פירש הגר"א שקושית הגמרא היא שיהיה כתוב במשנה **סתם** אחד שהעריך את הנאה. וכזה מובן תירוץ הגמרא מילתא אגב אורחא קא משמע לן, ולא ענתה הגמרא משום שאסור

לומר נאה על עכו"ם [אלא רק מילתא אגב אורחא], והיינו שגם הקושיה היתה רק שיהיה כתוב סתם נאה ובלי להזכיר עכו"ם, ועל זה מתרצת הגמרא שאגב אורחא מלמדת המשנה